

Sankshepa Ramayana

tapassvādhyāyanirataṁ tapasvī vāgvidāṁ varam |
nāradaṁ paripapraccha vālmīkirmunipuṅgavam || 1 ||

kō:'nvasminsāmprataṁ lōkē guṇavān kaśca vīryavān |
dharmajñāśca kṛtajñāśca satyavākyō dr̥dhavrataḥ || 2 ||

cāritrēṇa ca kō yuktaḥ sarvabhūtēṣu kō hitaḥ |
vidvān kaḥ kassamarthaśca kaścaikapriyadarśanaḥ || 3 ||

ātmavān kō jitakrōdhō dyutimān kō:'nasūyakaḥ |
kasya bibhyati dēvāśca jātarōṣasya samyugē || 4 ||

ētadicchāmyaham śrōtum paraṁ kautūhalaṁ hi mē |
maharṣē tvaṁ samarthō:'si jñātumēvaṁvidhaṁ naram || 5 ||

śrutvā caitatrilōkajñō vālmīkērnāradō vacaḥ |
śrūyatāmiti cāmantrya prahr̥ṣṭō vākyamabravīt || 6 ||

bhavō durlabhāścaiva yē tvayā kīrtitā guṇāḥ |
munē vakṣyāmyaham buddhvā tairyuktaḥ śrūyatām naraḥ || 7 ||

ikṣvākuvaṁśaprabhavō rāmō nāma janaiḥ śrutaḥ |
niyatātmā mahāvīryō dyutimān dhṛṭimānvaśī || 8 ||

buddhimānnītimānvāgmī śrīmān śatrunibarhaṇaḥ |
vipulāṁsō mahābāhuḥ kambugrīvō mahāhanuḥ || 9 ||

mahōraskō mahēṣvāsō gūḍhajatrurarindamaḥ |
ājānubāhuḥ suśirāḥ sulalāṭaḥ suvikramaḥ || 10 ||

samaḥ samavibhaktāṅgaḥ snigdhavarnaḥ pratāpavān |
pīnavakṣā viśālākṣō lakṣmīvān śubhalakṣaṇaḥ || 11 ||

dharmajñāḥ satyasandhaśca prajānām ca hitē rataḥ |
yaśasvī jñānasampannaḥ śucirvaśyaḥ samādhimān || 12 ||

prajāpatisamaśrīmān dhātā ripuniṣūdanaḥ |
rakṣitā jīvalōkasya dharmasya parirakṣitā || 13 ||

rakṣitā svasya dharmasya svajanasya ca rakṣitā |
vēdavēdāṅgatattvajñō dhanurvēdē ca niṣṭhitaḥ || 14 ||

sarvaśāstrārthatattvajñō smṛtimānpratibhānavān |
sarvalōkapriyaḥ sādthuradīnātmā vicakṣaṇaḥ || 15 ||

sarvadābhigataḥ sadbhiḥ samudra iva sindhubhiḥ |
āryaḥ sarvasamaścaiva sadaikapriyadarśanaḥ || 16 ||

sa ca sarvaguṇōpētaḥ kausalyānandavardhanaḥ |
samudra iva gāmbhīryē dhairyēṇa himavāniva || 17 ||

viṣṇunā sadrṣō vīryē sōmavatpriyadarśanaḥ |
kālāgnisadrṣaḥ krōdhē kṣamayā pṛthivīsamaḥ || 18 ||

dhanadēna samastyāgē satyē dharmā ivāparaḥ |
tamēvaṅguṇasampannaṁ rāmaṁ satyaparākramam || 19 ||

gyeṣṭham śrēṣṭhaguṇairyuktaṁ priyaṁ daśarathaḥ sutam |
prakṛtīnām hitairyuktaṁ prakṛti priya kāmyayā || 20 ||

yauvarājyēna samyōktumaicchatprītyā mahīpatiḥ |
tasyābhiṣēkasambhārān drṣṭvā bhāryā:'tha kaikayī || 21 ||

pūrvam dattavarā dēvī varamēnamayācata |
vivāsanam ca rāmasya bharatasyābhiṣēcanam || 22 ||

sa satyavacanādrājā dharmapāsēna samyataḥ |
vivāsayāmāsa sutam rāmaṁ daśarathaḥ priyam || 23 ||

sa jagāma vanam vīraḥ pratijñāmanupālayan |
piturvacananirdēśātkaikēyyāḥ priyakāraṇāt || 24 ||

taṁ vrajantaṁ priyō bhrātā lakṣmaṇō:'nujagāma ha |
snēhādvinayasampannaḥ sumitrānandavardhanaḥ || 25 ||

bhrātaram dayitō bhrātuḥ saubhrātramanudarśayan |
rāmasya dayitā bhāryā nityam prāṇasamāhitā || 26 ||

janakasya kulē jātā dēvamāyēva nirmītā |
sarvalakṣaṇasampannā nārīṇāmuttamā vadhūḥ || 27 ||

sītā:'pyanugatā rāmaṁ śāsinam rōhiṇī yathā |
paurairanugatō dūram pitrā daśarathēna ca || 28 ||

śṛṅgibērapurē sūtam gaṅgākūlē vyasarjayat |
guhamāsādya dharmātmā niṣādādhipatiṁ priyam || 29 ||

guhēna sahitō rāmaḥ lakṣmaṇēna ca sītayā |
tē vanēna vanam gatvā nadīstīrtvā bahūdakāḥ || 30 ||

citrakūṭamanuprāpya bharadvājasya śāsanāt |
ramyamāvasatham kṛtvā ramamāṇā vanē trayah || 31 ||

dēvagandharvasaṅkāśāstatra tē nyavasansukham |
citrakūṭam gatē rāmē putraśōkāturastadā || 32 ||

rājā daśarathaḥ svargam jagāma vilapansutam |
mṛtē tu tasminbharatō vasiṣṭhapramukhairdvijaiḥ || 33 ||

niyujyamānō rājyāya naicchadrājyam mahābalaḥ |
sa jagāma vanam vīrō rāmapādaprasādakaḥ || 34 ||

gatvā tu sa mahātmānam rāmam satyaparākramam |
ayācadbhrātaram rāmam āryabhāvapuraskṛtaḥ || 35 ||

tvamēva rājā dharmajña iti rāmam vacō:'bravīt |
rāmō:'pi paramōdāraḥ sumukhassumahāyaśāḥ || 36 ||

nacchatpiturādēśāt rājyam rāmō mahābalaḥ |
pādukē cāsya rājyāya nyāsam dattvā punaḥ punaḥ || 37 ||

nivartayāmāsa tatō bharatam bharatāgrajaḥ |
sa kāmamanavāpyaiva rāmapādāvupasprśan || 38 ||

nandigrāmē:'karōdrājyam rāmāgamanakāṅkṣayā |
gatē tu bharatē śrīmān satyasandhō jitēndriyaḥ || 39 ||

rāmastu punarālakṣya nāgarasya janasya ca |
tatrāgamanamēkāgrō daṇḍakānpravivēśa ha || 40 ||

praviśya tu mahāraṇyam rāmō rājivalōcanaḥ |
virādham rākṣasam hatvā śarabhaṅgam dadarśa ha || 41 ||

sutīkṣṇam cāpyagastyam ca agastya bhrātaram tathā |
agastyavacanāccaiva jagrāhaindraṁ śarāsanam || 42 ||

khaḍgam ca paramaprītastūṇī cākṣayasāyakau |
vasatastasya rāmasya vanē vanacaraiḥ saha || 43 ||

rṣayō:bhyāgamansarvē vadhāyāsurarakṣasām |
sa tēśām pratiśuśrāva rākṣasānām tathā vanē || 44 ||

pratiñātaśca rāmēṇa vadhassamyati rakṣasām |
rṣiṅāmagni kalpānām daṇḍakāraṇyavāsinām || 45 ||

tēna tatraiva vasatā janasthānanivāsinī |
virūpitā śūrpaṅakhā rākṣasī kāmarūpiṇī || 46 ||

tataḥ śūrpaṅakhāvākyāt udyuktānsarvarākṣasān |
kharām triśirasam caiva dūṣaṇam caiva rākṣasam || 47 ||

nijaghāna raṇē rāmastēśām caiva padānugān |
vanē tasminnivasatā janasthāna nivāsinām || 48 ||

rākṣasām nihatānyāsansahasrāṇi caturdaśa |
tatō jñātivadham śrutvā rāvaṇaḥ krōdhamūrchitaḥ || 49 ||

sahāyaṁ varayāmāsa mārīcaṁ nāma rākṣasaṁ |
vāryamāṇaḥ subahuśō mārīcēna sa rāvaṇaḥ || 50 ||

na virōdhō balavatā kṣamō rāvaṇa tēna tē |
anādr̥ṣṭya tu tadvākyam rāvaṇaḥ kālacōditaḥ || 51 ||

jaḡāma sahamārīcaḥ tasyāśramapadaṁ tadā |
tēna māyāvinā dūramapavāhya nr̥pātmaḡau || 52 ||

jaḡāra bhāryām rāmasya ḡṛdhraṁ hatvā jaḡāyuṣam |
ḡṛdhraṁ ca nihataṁ dr̥ṣṭvā hr̥tām śrutvā ca maithilīm || 53 ||

rāḡhavaḥ śōkasantaptō vilalāpākulēndriyaḥ |
tatastēnaiva śōkēna ḡṛdhraṁ dagdhvā jaḡāyuṣam || 54 ||

māḡgamāṇō vanē sītām rākṣasaṁ sandadarśa ha |
kabandhaṁ nāma rūpēṇa vikṛtaṁ ḡhōradarśanam || 55 ||

taṁ nihatya mahābāhuḥ dadāha svargataśca saḥ |
sa cāsya kathayāmāsa śabarīm dharmacāriṇīm || 56 ||

śramaṇīm dharmanipuṇāmabḡigacchēti rāḡhava |
sō:'bhyagacchanmahātējāḥ śabarīm śatrusūdanaḥ || 57 ||

śabaryā pūjitaḥ samyagrāmō daśarathātmaḡaḥ |
pampātīrē hanumatā saṅgatō vānarēṇa ha || 58 ||

hanumadvacanāccaiva sugrīvēṇa samāgataḥ |
sugrīvāya ca tatsarvaṁ śamsadrāmō mahābalaḥ || 59 ||

āditastadyathāvr̥ttam̐ sītayāśca viśēṣataḥ |
sugrīvaścāpi tatsarvaṁ śrutvā rāmasya vānaraḥ || 60 ||

cakāra sakhyam̐ rāmēṇa prītaścaivāgnisākṣikam̐ |
tatō vānararājēna vairānukathanam̐ prati || 61 ||

rāmāyāvēditam̐ sarvaṁ praṇayādduḥkhitēna ca |
pratiññātam̐ ca rāmēṇa tadā vālivadham̐ prati || 62 ||

vālinaśca balaṁ tatra kathayāmāsa vānaraḥ |
sugrīvaḥ śaṅkitaścāsīnnityam̐ vīryēṇa rāghavē || 63 ||

rāghavaḥ pratyayārtham̐ tu dundubhēḥ kāyamuttamam |
darśayāmāsa sugrīvō mahāparvata sannibham || 64 ||

utsmayitvā mahābāhuḥ prēkṣya cāsthi mahābalaḥ |
pādānguṣṭhēna cikṣēpa sampūrṇam̐ daśayōjanam || 65 ||

bibhēda ca punaḥ sālān saptaikēna mahēṣuṇā |
giriṁ rasātalam̐ caiva janayan pratyayam̐ tadā || 66 ||

tataḥ prītamanāstēna viśvastaḥ sa mahākapiḥ |
kiṣkindhām̐ rāmasahitō jagāma ca guhām̐ tadā || 67 ||

tatō:garjaddharivaraḥ sugrīvō hēmapīṅgalaḥ |
tēna nādēna mahatā nirjagāma harīśvaraḥ || 68 ||

anumānya tadā tārām̐ sugrīvēṇa samāgataḥ |
nijaghāna ca tatrainaṁ śarēṇaikēna rāghavaḥ || 69 ||

tataḥ sugrīvavacanāt hatvā vālinamāhavē |
sugrīvamēva tadrājyē rāghavaḥ pratyapādayat || 70 ||

sa ca sarvānsamānīya vānarānvānararṣabhaḥ |
diśaḥ prasthāpayāmāsa didr̥kṣurjanakātmajām || 71 ||

tatō gr̥dhrasya vacanātsampātērhanumānbālī |
śatayōjanavistīrṇam̐ puplurvē lavaṇārṇavam || 72 ||

tatra laṅkāṃ samāsādya purīm rāvaṇapālitām |
dadarśa sītām dhyāyantīm aśōkavanikām gatām || 73 ||

nivēdayitvā:'bhijñānaṃ pravṛttiṃ ca nivēdya ca |
samāsvāsyā ca vaidēhīm mardayāmāsa tōraṇam || 74 ||

pañca sēnāgragānhatvā sapta mantrisutānapi |
śūramakṣam̐ ca niṣpiṣya grahaṇam̐ samupāgamat || 75 ||

astrēṇōnmuktamātmānam̐ jñātvā paitāmahādvarāt |
marṣayanrākṣasānvīrō yantriṇastānyadr̥cchayā || 76 ||

tatō dagdhvā purīm laṅkāṃ r̥tē sītām ca maithilīm |
rāmāya priyamākhyātum̐ punarāyānmahākapiḥ || 77 ||

sō:'bhigamya mahātmānam̐ kr̥tvā rāmaṃ pradakṣiṇam |
nyavēdayadamēyātmā dr̥ṣṭā sītēti tattvataḥ || 78 ||

tataḥ sugrīvasahitō gatvā tīram̐ mahōdadhēḥ |
samudram̐ kṣōbhayāmāsa śarairādityasannibhaiḥ || 79 ||

darśayāmāsa cātmānaṁ samudraḥ saritām patiḥ |
samudravacanāccaiva nalaṁ sētumakārayat || 80 ||

tēna gatvā purīm laṅkāṁ hatvā rāvaṇamāhavē |
rāmāsītāmanuprāpya parām vrīḍāmupāgamat || 81 ||

tāmuvāca tatō rāmaḥ paruṣaṁ janasaṁsadi |
amr̥ṣyamāṇā sā sītā vivēśa jvalanaṁ satī || 82 ||

tatō:’gnivacanātsītām jñātvā vigatakalmaṣām |
babhau rāmāssamprahr̥ṣṭaḥ pūjitassarvadaivataiḥ || 83 ||

karmaṇā tēna mahatā trailōkyāṁ sacarācaram |
sadēvar̥ṣigaṇaṁ tuṣṭaṁ rāghavasya mahātmanaḥ || 84 ||

abhyaṣiṅcatsa laṅkāyām rākṣasēndraṁ vibhīṣaṇam |
kr̥takr̥tyastadā rāmō vijvaraḥ pramumōda ha || 85 ||

dēvatābhyō varaṁ prāpya samutthāpya ca vānarān |
ayōdhyām prasthitō rāmaḥ puṣpakēṇa suhr̥dvṛtaḥ || 86 ||

bharadvājāśramaṁ gatvā rāmāssatyaparākramaḥ |
bharatasyāntikaṁ rāmō hanūmantaṁ vyasarjayat || 87 ||

punarākhyāyikām jalpan sugrīvasahitaśca saḥ |
puṣpakaṁ tatsamāruhya nandigrāmaṁ yayau tadā || 88 ||

nandigrāmē jaṭām hitvā bhrātr̥bhiḥ sahitō:’naghaḥ |
rāmaḥ sītāmanuprāpya rājyaṁ punaravāptavān || 89 ||

prahr̥ṣṭamuditō lōkastuṣṭaḥ puṣṭaḥ sudhārmikaḥ |
nirāyamō hyarōgaśca durbhikṣa bhayavarjitaḥ || 90 ||

na putramaraṇam kiñcidrakṣyanti puruṣāḥ kva cit |
nāryaścāvidhavā nityam bhaviṣyanti pativratāḥ || 91 ||

na cāgnijam bhayam kiñcit nāpsu majjanti jantavaḥ |
na vātajam bhayam kiñcit nāpi jvarakṛtam tathā || 92 ||

na cāpi kṣudbhayam tatra na taskarabhayam tathā |
nagarāṇi ca rāṣṭrāṇi dhana dhānyayutāni ca || 93 ||

nityam pramuditāssarvē yathā kṛtayugē tathā |
aśvamēdhaśatairiṣṭvā tathā bahusuvarṇakaiḥ || 94 ||

gavām kōṭyayutam datvā brahmalōkam prayāsyati |
asaṅkhyēyam dhanam datvā brāhmaṇēbhyō mahāyaśāḥ || 95 ||

rājavamśān śataguṇān sthāpayiṣyati rāghavaḥ |
cāturvarṇyam ca lōkē:'smin svē svē dharmē niyōkṣyati || 96 ||

daśavarṣasahasrāṇi daśavarṣaśatāni ca |
rāmō rājyamupāsitvā brahmalōkam gamiṣyati || 97 ||

phalaśruti:

idam pavitram pāpaghnam puṇyam vēdaiśca sammitam |
yaḥ paṭhēdrāmacaritam sarvapāpaiḥ pramucyatē || 98 ||

ētaḍākhyānamāyusyam paṭhanrāmāyaṇam naraḥ |
saputrapautraḥ sagaṇaḥ prētya svargē mahīyatē || 99 ||

paṭhan dvijō vāgr̥ṣabhatvamīyāt
syāt kṣatriyō bhūmipatitvamīyāt |
vaṇigjanaḥ paṇyaphalatvamīyāt
janaśca śūdrō:'pi mahattvamīyāt || 100 ||

Hari Ome